Esed Rejiminin Son Vahşeti: Han Şeyhun Saldırısı

4 Nisan 2017 tarihinde, muhaliflerin elinde bulunan Suriye'nin kuzeyindeki İdlib eyaletinin Han Şeyhun kasabasına rejim güçleri tarafından kimyasal bir saldırı düzenlendi. Saldırıda, aralarında 20 çocuğun olduğu en az 85 kişi hayatını kaybetti.[1] İdlib Sağlık Otoritesi,[2] sarin veya benzeri bir maddeyi içeren zehirli gazın salınımı sonucu ölenlerin yanı sıra 557'den fazla kişinin de yaralandığını açıkladı.[3] Dünya Sağlık Örgütü, 4 Nisan'da yapılan saldırıda, sivil halk üzerine klor gibi daha az güçlü bir sinüs ajanı yerine sarin gibi ölümcül bir sinir ajanı kullandığına dair belirtiler bulduklarını açıkladı.[4]

Yaşanan vahşet hem medya hem de sivil toplum kuruluşları tarafından belgelenerek dünya kamuoyuna duyuruldu. Saldırının ardından çekilen bazı fotoğraflarda kimyasal saldırı sonucu hayatını kaybeden çocuk bedenlerinin yığınlar halinde bir aracın arkasında dizilmiş olduğu görülüyordu. Başka bir karede ise, kimyasal silahlardan dolayı çocukların vücuduna yapışmış kıyafetlerin çıkarılış anları vardı. Bu fotoğraflarda yetkililer hortumla çocuklara tazyikli su tutarak kıyafetleri parçalamaya çalışıyordu. Ağızları köpürmüş ya da nefes alma mücadelesi içinde kıvranarak kendini yerden yere vuran insanların görüntüleri de bu karelerden hafızalara kazınan anlardı. Bütün bu vahşete ilave olarak görgü tanıkları ifadelerinde saldırının başlamasından saatler sonra rejim savaş uçaklarının halen hayatta kalan kişileri tedavi eden bir kliniğe kimyasal bomba attığını anlatıyordu.

Altı yıldır devam eden savaş boyunca olduğu gibi, bu kimyasal saldırıdan sonra da uluslararası tepki yine sadece Esed rejiminin kimyasal silah kullandığı için kınanması ve bu silahları kullanmaktan vazgeçmesi çağrısı şeklinde oldu. BM ise sadece kesin ölü sayısını ortaya koymakla yetindi. Tepkiler üzerine Esed rejimi, herhangi bir kimyasal silah kullanmadığını söyleyerek elindeki kimyasal silahları imha etmeyi yine reddetti. Resmî haber ajansları da hava saldırısı sırasında muhaliflere ait kimyasal silah fabrikası veya deposunun isabet almış olabileceğini yazdı.

Düzenlenen saldırının hemen akabinde, ABD, saldırının Şayrat Hava Üssü'nden kalkan savaş uçakları tarafından gerçekleştirildiği gerekçesi ile 7 Nisan 2017'de Başkan Donald Trump'ın emri[5] ile Akdeniz'de bulunan iki destroyerden bu hava üssüne 59 adet Tomahawk füzesi fırlattı.[6] Han Şeyhun saldırısı, 2013 yılında Guta Katliamı'ndan sonra Suriye iç savaşındaki en büyük ikinci kimyasal silah saldırısı olarak kayıtlara geçti.[7] 30 Haziran 2017'de Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü, 4 Nisan'da yapılan kimyasal saldırıda sarin gazı kullanıldığını açıkladı.[8] 6 Eylül 2017 tarihinde BM'nin Suriye Bağımsız Araştırma Komisyonu, Han Şeyhun kasabasındaki sarin saldırısından Esed rejimine bağlı Suriye Hava Kuvvetleri'nin sorumlu olduğuna dair net kanıtlar olduğunu açıkladı.[9] Saldırının savaş suçu olarak ilan edildiği raporda ayrıca Suriye iç savaşı boyunca ülkede 33 kimyasal saldırı gerçekleştirildiği belirtilerek, bunlardan 27'sinin Esed rejimi tarafından düzenlendiği ifade edildi.

Kimyasal Silahların Yasaklanması Teşkilatı (OPCW), Suriye'nin yaklaşık 1.200 ton kimyasal stokunu imha etmesine rağmen, rejim güçlerinin kimyasal saldırılara devam ettiğini belirtti. Geçen yıl Amerikalı ve Avrupalı yetkililer, Obama ve Putin tarafından hazırlanan anlaşmaya karşı çıkarak Şam yönetiminin elinde sinir ajanları ve diğer ölümcül toksinler tuttuğuna dair artan endişelerini dile getirdiler. Özellikle Amerika'nın OPCW temsilcisi Kenneth Ward, Temmuz 2016'da Suriye'de hâlâ kimyasal silahlar bulunduğuna dair endişelerini açıkladı.

4 Nisan 2017'de yapılan kimyasal saldırı, bütün bu korkuların gerçekliğini ortaya koymuş oldu. Suriye'nin kimyasal silah programını sona erdirmek için 2013'teki anlaşmanın bir parçası olarak, Amerika ve Rusya, kimyasal silahları tekrar kullanması durumunda Esed rejimine karşı yaptırımlar uygulayacaklarına dair karar almıştı. Rejimin o tarihten bu yana klor gazını tekrar kullanıldığına dair kanıtlar olmasına rağmen, şu ana kadar Suriye rejimine herhangi bir yaptırımda bulunulmadı. Şubat 2017'de Rusya, BM Güvenlik Konseyi'nde Suriye'nin kimyasal silah programıyla ilgili askerî ve istihbarat şeflerine yaptırım uygulamak için gösterilen çabaları bir kez daha engelledi. Nisan ayında düzenlenen saldırının ardından İngiltere, Fransa ve ABD, BM Güvenlik Konseyi'nde Suriye hükümetinden bütün uçuş günlüklerini, uçuş planlarını ve hava kuvvetleri komutanlarının adlarını uluslararası müfettişlere teslim etmesini kesin bir dille bildirdi. Ancak Rusya, bu talebi "kabul edilemez" olarak nitelendirdi.

İdlib bölgesi ülkede 2011'den bu yana devam eden iç savaşta muhaliflerin kontrolünde kalan sayılı yerlerden biri. Ülke 2. Dünya Savaşı'ndan sonra dünyada yaşanan en büyük mülteci krizine kaynaklık etmekte. Ancak altı yılın sonunda 500.000'den fazla insanın hayatını kaybettiği, milyonlarca insanın evsiz

kaldığı bu kanlı savaşta yaşanan bütün temel insan hakkı ihlalleri aslında Suriye rejimi tarafından savaştan önceki dönemde de sürdürülüyordu. Suriye rejimi sivillere karşı savaştan önce de kimyasal silah kullanmakla suçlanmış ve rejim her zamanki pervasızlığıyla o zaman da bu suçlamaları reddetmişti.

---

[1] UN Syria Commission Condemns Khan Shikhoun Attack, http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=21481&La

[2] “Idlib town reels following major chemical attack: ‘No rebel positions, just people’”, http://syriadirect.org/news/idlib-town-reels-following-major-ch

[3] “Syria war: Sarin used in Khan Sheikhoun attack”, OPCW says, http://www.bbc.com/news/world-middle-east-39648503

[4] “Witness of Syria chemical attack gives graphic account as death toll climbs”, https://www.thenational.ae/world/witness-of-syria-chemical-attack

[5] “Trump: 'I now have responsibility' when it comes to Syria”, http://www.cnn.com/2017/04/05/politics/trump-syria-comments-response/index.html

[6] “ABD'den Suriye'ye hava saldırısı”, http://m.dw.com/tr/abdden-suriyeye-hava-sald%C4%B1r%C4%B1s%C4%B1/a-38333042

[7] “Assad regime responsible for ‘awful’ Syria ‘chemical’ attack: EU’s Mogherini”, http://english.alarabiya.net/en/News/middle-east/2017/04/04/Syri

[8] OPCW Fact-Finding Mission Confirms Use of Chemical Weapons in Khan Shaykhun on 4 April 2017, https://www.opcw.org/news/article/opcw-fact-finding-mission-confirms-use-of-chemical-weapons-in-khan-shaykhun-on-4-april-2017/

[9] “BM: 'Han Şeyhun'da Kimyasal Saldırıyı Esat Rejimi Yaptı'”, https://www.amerikaninsesi.com/a/bm-han-seyhun-da-kimyasal-saldiriyi-esat-rejimi